

De waarde van een houtwal in de Brakelse Benedenwaarden voor vleermuizen

Notitie m.b.t. het veldbezoek van 28 april 2009

R.M. Koelman - Zoogdiervereniging

Aanwezig: Daphne Willems (Bureau Strooming) en Rob Koelman (Zoogdiervereniging)

Het veldbezoek bestond uit een ronde te voet waarbij de houtwal en directe omgeving zijn beoordeeld op de geschiktheid als leefgebied voor vleermuizen. Hierbij werd beoordeeld of - en zo ja, in welke mate - één van de volgende functies aanwezig zou kunnen zijn: verblijfplaats, foerageergebied, vliegroute.

Korte beschrijving plangebied

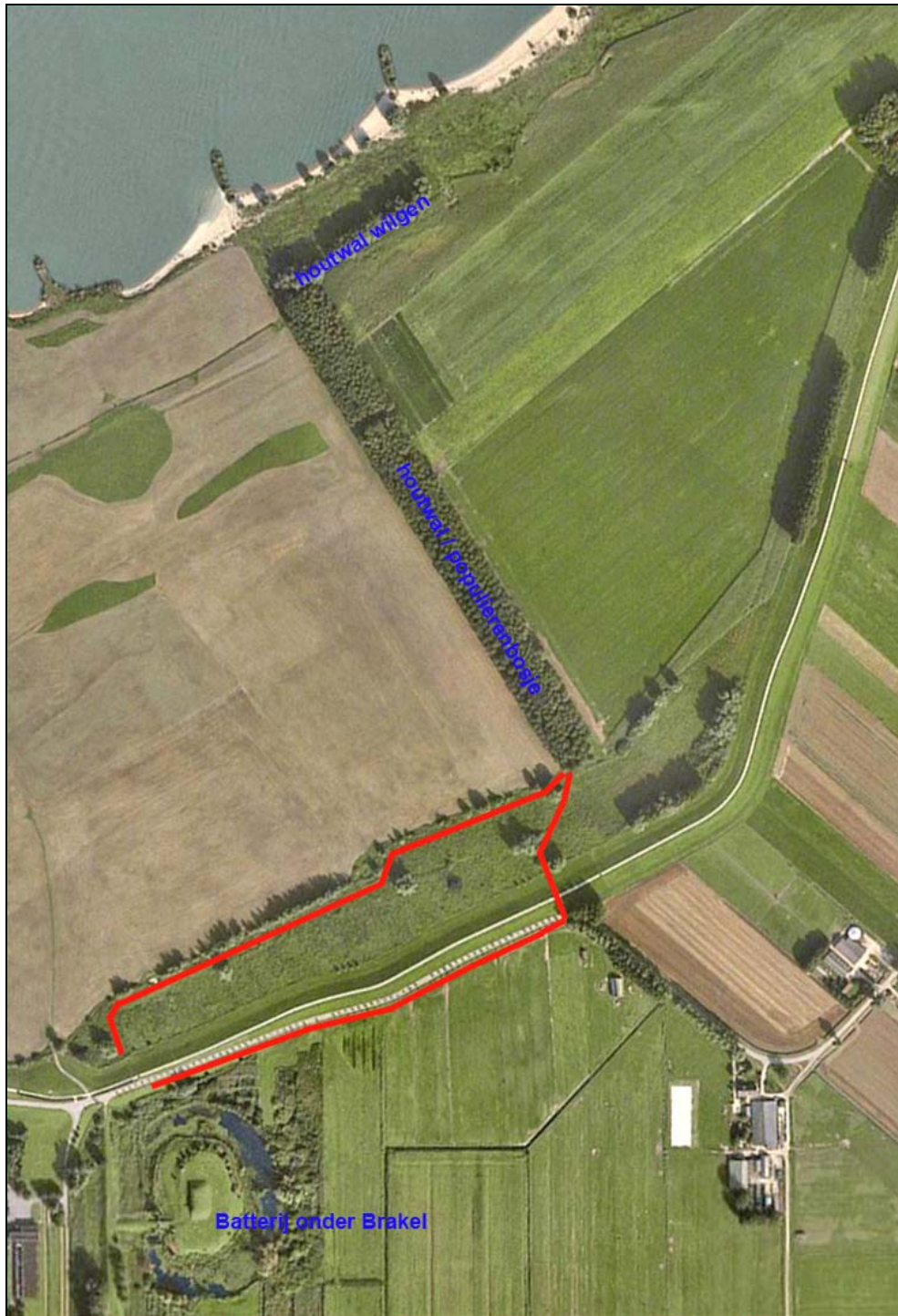
In de Brakelse Benedenwaarden bij Brakel (Ge) bevindt zich een houtwal / populierenbosje dat in het kader van de herinrichting van het gebied gekapt zal gaan worden. De houtwal bestaat uit populieren van diverse leeftijden, waarbij de oudste bomen naar inschatting zo'n 30-35 jaar oud zijn. In het achterste gedeelte van de wal is een redelijk goed ontwikkelde struik- en kruidlaag aanwezig. In het voorste deel van de wal is alleen een kruidlaag aanwezig.

Bij het meest noordelijke uiteinde van het populierenbosje is een tweede houtwal van wilgen aanwezig, welke loodrecht staat op het populierenbosje.

Op ongeveer 650 meter ten zuidwesten van de houtwal ligt de Batterij onder Brakel, een kleine fortificatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In dit fort overwinteren jaarlijks middelgrote aantallen vleermuizen (zie tabel). De in het fort aanwezige vleermuizen kunnen via een tweetal bomenrijen vrij eenvoudig naar het populierenbosje vliegen (zie afbeelding).

baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>)	10
watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)	11
gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	3
laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	1

Tabel. Overwinterende vleermuizen in de Batterij onder Brakel in de periode 1985-2008 - maximum aantal per soort. Bron: Zoogdierdatabank - Zoogdiervereniging.

Afbeelding. Ligging van de onderzochte houtwal ten opzichte van de Batterij onder Brakel. Vleermuizen die in dit fort overwinteren kunnen via een tweetal bomenrijen (rode lijnen) vrij eenvoudig naar het populierenbosje vliegen.

Resultaten: verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek zijn in de houtwal met populieren géén potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen - in de vorm van spechtenholen, rottingsholen, scheuren en stukken loshangende schors - waargenomen. Op grond daarvan kan worden geconcludeerd dat de functie verblijfplaats in het populierenbosje niet aanwezig is.

In de houtwal met wilgen werden meerdere holen van de grote bonte specht (*Dendrocopos major*) waargenomen, alsmede een roepend exemplaar van deze soort. Holen van de grote bonte specht zijn potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen, bijvoorbeeld als paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) in de nazomer (augustus-oktober). Om deze reden wordt geadviseerd om de wilgen te handhaven. Indien de wilgen in het kader van de plannen verwijderd zullen worden dient vanuit de verplichtingen van de Flora- en faunawet voorafgaand aan de kap onderzoek naar het mogelijke gebruik door vleermuizen plaats te vinden.

Resultaten: foerageergebied

De houtwal is in principe geschikt als foerageerbiotoop voor diverse soorten vleermuizen. Soorten die gedurende het hele zomerseizoen verwacht kunnen worden zijn bijvoorbeeld gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en laatvlieger. Indien aanwezig, dan zal het naar inschatting om kleinere aantallen dieren gaan.

Het is daarnaast te verwachten dat een beperkt deel van de in de Batterij onder Brakel overwinterende dieren foerageert in het populierenbosje. Het gaat hierbij dan om de periode direct voorafgaand aan de winterslaaperperiode (september-oktober) en de periode aan het einde van deze periode (maart-april). In de directe omgeving van de batterij zijn in principe voldoende foerageermogelijkheden aanwezig voor de in het fort verblijvende vleermuizen, zodat de dieren voor hun voedselvoorziening niet afhankelijk zijn van het bosje.

Op grond van voorgaande kan aangenomen worden dat het verlies aan foerageerbiotoop ten gevolge van de kap van het populierenbosje niet zal leiden tot significant negatieve effecten op de in het gebied aanwezige vleermuizen.

Resultaten: vliegroutes

De houtwal zou in principe door diverse soorten vleermuizen gebruikt kunnen worden als vliegroute. Deze route verbindt dan het binnendijkse gebied met de oevers van de Waal. Soorten die hier foeragerend kunnen worden verwacht zijn gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis. Indien aanwezig, dan zal het naar inschatting om kleinere aantallen dieren gaan. Het potentiële belang van de houtwal als vliegroute wordt op grond daarvan ingeschat als gering. Aangenomen kan worden dat het verdwijnen van eventueel aanwezige vliegroutes niet zal leiden tot significant negatieve effecten op de in het gebied aanwezige vleermuizen.

Cumulatieve effecten

De momenteel rondom de Batterij onder Brakel aanwezige struiken en bomen vervullen naar verwachting een rol als foerageerbiotoop en zwermlocatie voor vleermuizen. Het fort zal op niet al te lange termijn worden gerestaureerd. Indien bij de restauratiewerkzaamheden de op en rond het fortterrein aanwezige bomen en struiken geheel dan wel grotendeels worden verwijderd, dan kan dit er toe leiden dat het belang van het populierenbosje in de uiterwaarden als foerageerbiotoop voor vleermuizen significant toeneemt. Hier dient bij de verdere planvorming rekening mee te worden gehouden.

Nadere informatie met betrekking tot de geplande restauratie is te vinden op o.a. de volgende websites:

- <http://www.sbwb.nl/>
- <http://www.brabantsdagblad.nl/regios/bommelerwaard/inboxbommelerwaard/3542762/Vergrunning-voor-restauratie-batterijen.ece>

Overige zoogdierwaarnemingen

Tijdens het veldbezoek werden enkele waarnemingen van terrestrische zoogdieren gedaan. Deze waarnemingen worden hieronder kort besproken.

Mol (*Talpa europaea*)

In het grasland ten westen van de houtwal werden een aantal molshopen waargenomen. Daarnaast werden in een vossenkeutel de resten van een mol aangetroffen, tezamen met de resten van een aardmuis.

Aardmuis (*Microtus agrestis*)

In een vossenkeutel werden de schedelresten van een aardmuis aangetroffen, tezamen met de resten van een mol.

Vos (*Vulpes vulpes*)

Er werden twee keutels van de vos gevonden: één in het populierenbosje en één in het grasland ten westen van de houtwal.

Ree (*Capreolus capreolus*)

Bij het populierenbosje werden een wissel en enkele prenten van de ree gevonden.